

Matteus 5: 43-48

Dit gedeelte gaat over liefhebben. Belangeloos liefhebben. Belangeloos liefhebben is echt iets uitzonderlijks in onze mensenwereld. Belangeloos liefhebben is niet natuurlijk, zoals ouderliefde. Het is ook niet liefde waarbij je op iemand valt of vlinders in je buik voelt. Belangeloze liefde is liefhebben terwijl de ander daar helemaal geen aanleiding toe geeft. Liefde die om zelfverloochening vraagt. En dan voel je wel aan dat dit een soort liefde is die we niet van onszelf hebben. Die liefde is uit God, door zijn Geest in onze harten gestort (Rom.5:5). Het Griekse woord voor deze liefde is agapè. In het alledaagse Grieks kwam dat woord van ouds nauwelijks voor. Daar kwamen woorden als philia (vriendschap) of eros (seksuele aantrekkingskracht) voorbij. Maar de Bijbel staat vol met dat zeldzame woord agapè. Je komt het al tegen in de Griekse vertaling van het OT – de Septuaginta. Een vertaling uit het Hebreeuws die al bestond in Jezus' tijd. Als de Septuaginta agapè gebruikt dan gaat het vooral over Gods liefde voor Israël, Gods volk dat helemaal geen aanleiding gaf voor die liefde. Liefde die begint in Gods hart. En dat woord daar is het NT helemaal vol van. Belangeloos, zelfopofferende liefde. Over die liefde heeft Jezus het in de Bergrede, de liefde die hoort bij het Koninkrijk van God. Die liefde heeft Jezus zelf uitgeleefd. En die liefde staat haaks op het onderwijs van de wetgeleerden. Hoe legden zij dit OT-sche gebod tot naastenliefde uit Leviticus 19 uit: heb je naaste lief als jezelf?

De wetgeleerden zeiden: je moet je naaste liefhebben en je vijand haten. Dat klinkt nogal heftig. Hoe kun je dat nu zo zeggen vraag je jezelf af. Maar de Farizeeërs hadden dat echt niet uit hun duim gezogen. Leviticus 19 gaf daar wel aanleiding voor. In dat hoofdstuk gaat het steeds over je volksgenoot. *U mag onder uw volksgenoten niet met lasterpraat rondgaan (16). U mag in uw hart uw broeder niet haten (17) U mag geen wraak nemen of een wrok koesteren tegen uw volksgenoten.* Logisch dat je dan bij vs. 18, waar staat dat je je naaste moet liefhebben denkt aan je volksgenoot. En wat overblijft zijn dan de vijanden. Dat zijn dan niet de mensen met wie je een conflict hebt, maar de mensen van de andere volken. De heidenen, de afgodendienaars. Tegenstanders van God. En over zulke mensen zegt Psalm 139 toch ook: zal ik niet haten wie U haten? Dus, je moet je naaste liefhebben en je vijand haten. Geen speld tussen te krijgen. De Bijbel zegt het zelf. De wetgeleerden hadden zo hun Bijbelse argumenten.

Maar nu zijn wij nog niet klaar met de Bergrede. Het is makkelijk om naar de Schriftgeleerden te wijzen, dan blijf je zelf buiten schot. Maar hoever staat dit gebod van onszelf af? Wij leven meer en meer in een wereld die van God los komt. Je merkt het in alles. We schrikken van discussies in de politiek over het levenseinde, het huwelijk en abortus om maar eens wat te noemen. De tegenstelling tussen gelovigen en ongelovigen wordt steeds groter. Je kunt maar zo een afkeer krijgen van politici met, in onze ogen, verwerpelijke standpunten.

En ook in de binnenkerkelijke discussies zie je dat er vaak met scherp wordt geschoten. Wie de kerkelijke pers volgt weet dat het nu weer over schepping en evolutie gaat, en over wel of geen vrouwelijke kerkenraadsleden in de kerk. Gelijkgezinden sluiten de gelederen en de liefde maakt zo maar plaats voor het elkaar afbranden.

En als iemand zich dan beroept op naastenliefde heeft men het antwoord klaar. Natuurlijk hebben we onze tegenstander als mens lief, maar we bestrijden hem als principieel tegenstander. Alsof je dat uit elkaar kunt trekken. Voel je aan dat het maar zo heel dicht bij het principe kan komen dat Jezus aan de kaak stelt? Je volksgenoot, gemeentelid, partijgenoot, medestander liefhebben, maar je tegenstander haten. Wat hebben wij als christenen, met onze hete hoofden en koude harten, elkaar geen pijn gedaan, onder de leus: God wil het!

Jezus wijst deze houding af! Radicaal. Heb je vijanden lief, zegen wie jou vervloekt, doe goed aan wie jou haat, bid voor wie je krenkt en vervolgt.

Dat is Zijn stijl. Van de Samaritanen, die door de Joden veracht werden, zegt Hij dat je ze moet liefhebben. Van de Romeinse soldaten die Hem de rug kapot sloegen en aan het kruis spijkerden, zelfs van die mensen zegt Jezus, je moet ze liefhebben, zegenen in plaats van vervloeken. Goed doen, in plaats van terug slaan. Niet verontwaardigd op Gods rechterstoel gaan zitten, maar het oordeel aan Hem laten. Jezus is ons voorgegaan in dit onvoorwaardelijk liefhebben van onze naaste. Hij kwam uit liefde voor mensen die Hem vijandig gezind waren. De wet is door Mozes gekomen, maar goedheid en waarheid met Jezus Christus.

Jezus, die bewogen was met een Samaritaanse vrouw. Die Levi de tollenaar uitkoos als apostel en de overspelige vrouw in bescherming nam. Jezus, die zich liet aanraken door een zondares, waarvan de meeste bijbeluitleggers geloven dat ze een prostituee was. Jezus die bad voor Zijn vervolgers, toen ze Hem kruisigden. *Vader vergeef het hun, ze weten niet wat ze doen.*

Je voelt wel aan dat dit veel verder gaat dan de liefde die de Schriftgeleerden voorstaan. Die liefde gaat niet verder dan eigen soortgenoten. Wie zo liefheeft, onderscheidt zich in niets van de heidenen, de tollenaars en de zondaars. Wie zo liefheeft is nog niet verder gekomen dan eros en philia. Je onderscheidt je dan nog niet door de liefde die uit God komt, de agapè-liefde.

Jezus is scherp! Wie die liefde niet kent is geen werkelijk kind van de Vader in de hemel. Ook al ben je een Israëliet, of ook al ga je naar de kerk, ook al geloof je de bijbel van kaft tot kaft. Zo iemand kenmerkt zich nog niet door volmaakte liefde. God ziet graag dat we op Hem lijken en elkaar onvoorwaardelijk liefhebben. Wie je ook voor je hebt. Dat kan een Samaritaan zijn en een Marokkaan, dat kan een tollenaar zijn of een homoseksueel, dat kan een vrijzinnige Saduceeër of een agnostische twijfelaar zijn. Dat kan mogelijk ook een gemeentelid zijn die er heel andere standpunten op na houdt dan jij over hoe het zou moeten in de kerk.

Liefhebben, zegt Jezus. Tot eer van Mij. Want dat is mijn stijl. Zo deed ik het je voor. Zo gaat het in Mijn Koninkrijk. Wees volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is. Daar is het Hem om te doen. Niet om mensen aan zijn regels te laten houden of aan een bepaalde groepscode te laten voldoen, maar om mensen opnieuw geboren te laten worden. Zodat ze op Hem lijken, tot eer van Hem tot zegen van onze naaste.

Amen.